

Sohasem volt aktuálisabb Boročov szocialista-cionista teóriája, mint éppen napjainkban. A harc a zsidó államért befejezéshez közeledik. A következő lépés az új zsidó állam társadalmi és gazdasági életformájának a kialakítása lesz. Az a kimélellenségig őszinte keresztmetszet, melyet Boročov tanulmánya a tőkés társadalomról és azon belül a zsidókérdésről ad, több, mint a múlt kritikája, vagy mint egy tudományos vitairat.

Boročov lanai utat mutattak a jövőt illetőleg és segítenek bennünket abban, hogy egy igazságos életformáért küzdjünk a zsidó nép számára.

Amikor belekezdünk e rövid tanulmány olvasásába, mely Boročovnak a nemzeti kérdéssel foglalkozó írásairól ad rövid ismertetést, tudnunk kell, hogy az anyag kb. 40—50 évvel ezelőtt íródott. A politikai vonatkozású részek az akkori idők helyzetére vonatkoznak. A történelmi és gazdasági szemlélet alapját a francia forradalomtól a XIX. század végéig terjedő periódus eseményei és szocialista kultúrája szolgáltatják.

A modern világ és vele együtt a modern szabadságharcok sora a nagy francia forradalommal kezdődik meg. Ez a forradalom is, mint a többiek, a dialektika meghatározása szerint úgy keletkezik, hogy a gazdasági és technikai fejlődés túlnő a fennálló társadalmi formák keretein.

A hűbéri rendszer hanyatlása tulajdonképpen már a XVIII. század elejei gazdasági fejlődéssel megkezdődött. Az első gépek feltalálása csak pontot tett ennek a társadalmi rendszernek elmúlására és a hűbéri kor romjain megszületett a tőkés társadalom.

Ez az új társadalmi rendszer hallatlan technikai fejlődést hozott a világnak. Kétségtelen, hogy kulturálisan is nagy előrehaladást eredményezett, azonban ugyanakkor kimélyítette az ellentéteket is osztály és osztály, ember és ember között. Az élet és a fejlődés üteme gyorsabb lett, vele együtt a közlekedés és a hírszolgálat is. Ezzel egyidejűleg gyorsabb lett az osztály-ellentétek kiéleződése és összecsapása is. Ez az elmúlt 150 év szinte telve volt forradalmi megmozdulásokkal.

A forradalmi akciók, melyeknek végső célja mindig az emberi szabadság és a nagy néptömegek jólétének az elérése, nem jöhettek volna létre megfelelő teoretikus és világnézeti alap nélkül. Éppen ezért fontos

hely jut a forradalmárok galériájában azoknak, kik nem a barrikádon, fegyverrel a kézben, hanem a tudás és a szellem erejével harcoltak. Soha nem lett volna forradalmi munkásmozgalom, ha nem lettek volna tudósok, akik megállapítják a tőkés társadalmi rend létfeltételeit és szabályait. Ez a tudományos felismerés, mely Marx és Engels munkájával indult meg, adta meg az állapot ahhoz, hogy a munkásmozgalom kifejlődhessen és összefogjon az egész világon. Sok sikertelen kísérletezés után Marx és Engels gazdaságtudományi teóriái szabták meg az utat a helyes harci taktika felé, melyhez a munkásosztály ma már részben eljutott, vagy részben úton van.

A szabadság harcosai között sok zsidót találunk. De úgy a teoretikusok, mint a gyakorlati emberek érdeklődése általánosságban az elnyomott osztályok problémája felé fordult és bár zsidók voltak, nem látták vagy nem akarták észrevenni, hogy a zsidóságnak itt is, mint az élet minden vonalán, speciális helyzete van. A zsidóság elnyomott rétege egy fokkal elnyomottabb, mint a körülötte élők és a szabadságukért is másképp és többet kell harcolniuk, mint a többieknek.

A zsidó proletariátus és a zsidó munkásmozgalom nagy teoretikusa, aki először ismerte fel, hogy a zsidók szociális helyzete és osztályharca más, mint a többi népeké, Ber Borochof volt. Borochof 1881-ben született, apja szegény zsidó tanító volt Oroszországban. Ifjúságára két tényező nyomta rá bélyegét. Az egyik a proleársors és a zsidó proletár nehéz helyzete, a másik a cionizmus.

A cionizmus akkor még csak ösztönösen élt az oroszországi zsidókban, de ez az ösztönös érzés is elegendő volt ahhoz, hogy Borochof gyermekkorában megpróbáljon elszökni a szülői háztól és eljutni Palesztinába. Az ösztönből később felismerés lett, mely megtanította őt arra, hogy a zsidóságot nem lehet ugyanazzal a mértékkel mérni, mint a többi népeket. Később, serdülő korában megismerkedik a marxista eszmével, melynek alapos ismerőjévé vált.

A nemzetközi munkásmozgalmat még ezekben az években is az az elgondolás irányította nemzeti mozgalmakkal szemben, amit a Kommunista Kiáltványban úgy fejeztek ki, hogy a munkásnak nincs hazája. A nacionalista mozgalom pedig csak egy mód arra, hogy a tőkés osztály elködösítse a munkásság előtt valódi problémáit. Igaz ugyan, hogy ezekben az években már napvilágot láttak Engels sorai, a nemzeti kérdést illetően, melyben, lényegesen megváltoztatva régebbi véleményét, azt mondja, hogy az elnyomott és leigázott népek útja a szocializmushoz és a szabadsághoz a nemzeti függetlenség kivívása által nyílik meg. Ezt azonban senki sem vonatkoztatta a zsidó népre, mely szőjjelszórva és osztályokra tagozódva, a nemzeti egység minden feltétele nélkül élt a világon.

Borochof nagy érdeme az, hogy dialektikus módon bebizonyítja, hogy a zsidó nép útja az egyenjogúsághoz és a szabadsághoz a nemzeti függetlenség kivívásán, vagyis a cionizmuson keresztül vezet.

Borochof vizsgálja a zsidó nép gazdasági helyzetét a galutban. Vizsgálatai alapja az a régi arisztótelesi gazdasági törvény, mely megállapítja, hogy a jövedelemnek kétféle fajtája van. A jövedelem egyik forrása a természetből ered, a másik pedig az emberektől. Borochof megállapítja, hogy míg más népek jövedelmének túlnyomó része a természetből ered, addig a zsidók, jövedelmüket kizárólag az emberektől nyerik. Sehol sem dolgoznak a zsidók a mezőgazdaságban, vagy a bányászatban, alig találunk zsidókat azokban az iparágakban, melyek a természettől vett nyersanyagokat feldolgozzák. A zsidóság mindenütt szellemi munkában, a kereskedelemben, vagy a feldolgozó ipar végső fokozataiban helyezkedik el. Kapcsolata a földdel és a természettel megszakadt. Épp ezért sokkal jobban ki van téve a gazdasági élet kríziseinek mint azok, kiknek foglalkozása a természetben gyökerezik és így elemi szükséglet.

Nagyon érdekesen világlik ki ennek a tételnek helyessége Marx gazdasági tanaiból is. Marx a tőkét két csoportra osztja, az első: az állandó tőke, mely termelőeszközökből, nyersanyagokból, egyszóval tárgyi termelőfeltételekből áll, a másik csoport a változó tőke, amelyet az emberi munkaerő alkot.

Ebből a felosztásból kitűnik, hogy a zsidóság nem vett részt az állandó tőke termelésében, mert nem gyárt gépeket, nyersanyagokat, sőt még segédanyagokat sem. A zsidó munka teljes egészében a változó tőke termelésében vesz részt. Ha tekintetbe vesszük, hogy a technika fejlődésével a gépek mind jobban és jobban kiszorítják az embert és a gépek számának növekedésével a munkások száma csökken, akkor láthatjuk, hogy a zsidóság elhelyezkedése a termelésben az elképzelhető legrosszabb. Szerepe lényegtelen, sőt olykor, nagy gazdasági változások esetén, teljesen szükségtelenné válik.

Ez a lassú, de könyörtelen folyamat volt az oka annak, hogy a zsidó proletáriátus nagy lömegben való vándorlása a múlt század végén megindult. Ennek a vándorlásnak a tulajdonképpeni oka a gyökértelenség, a földtől, a természettől és a termeléstől való elszakadás. A zsidóság évszázadok óta keresi az utat a földhöz és a begyökerezéshez, ezt azonban csak akkor találhatja meg, ha saját földhöz jut, melyen alapjaiban tudja felépíteni népi és gazdasági életét.

Éppen ezért a zsidókérdés logikus megoldása a cionizmus. A cionizmus azonban nacionalista mozgalom. A kérdés tehát az, igaz-e, amit az akkori idők marxistái állítottak, hogy mint ilyen, ellensége az emberi

szabadságnak és csak egy osztály uralmát akarja biztosítani a löbbiek felett

Ha a történelmet megvizsgáljuk, kiderül, hogy az ú. n. nemzeti államok tulajdonképpen a múlt század alatt fejlődtek ki a kapitalista társadalmi rend folyományaként. A népi közösségek nemzeti egységekké való átalakítása, a különböző európai forradalmak jelszava volt és ezekben a forradalmakban annak idején a fellörekvő polgári réteg elől járt a harcban, az uralkodó nemesség és papság ellen.

Így a nemzeti függelenség és a belőle kifejlődő nacionalizmus, mint jelszó, elsősorban az egyes államok vagy államszövetségek belügyeiben jelentkezett és csak később, a kapitalista társadalmi rend kifejlődése és megerősödése folyamán használták fel ezt a télet hódító háborúk vagy más népek leigázásának igazolására.

Eredetileg azonban az ipar nagy fejlődésnek indult. A tőke a polgári osztály kezébe kezdett koncentrálni és ez a polgári osztály részes akart lenni az államhatalomban. Elsősorban azért, hogy az állam képét olyannak formálhassa, amilyen a modern termelési feltételeknek és ezáltal az ő maximális profit lehetőségeinek a legjobban megfelel. Ez a gazdasági szükségszerűség indította el a múlt században a polgárság forradalmi megmozdulásait, melyek a nemzeti állam és a nemzeti egység jegyében folytak, vagyis egyszerűen arra irányultak, hogy a nemesség és a papság mellett, vagy helyett, a polgárság jusson a nemzet életében vezető szerephez.

Ezek a forradalmak többé-kevésbé sikerrel jártak és az új társadalmi rendben hamar kiderült, hogy a nép, a dolgozóknak a tömege, mely mindenütt a leghatalmasabb osztályt képviselte, a hatalom gyakorlásából és a nemzeti egységből kimaradt. Ezért kiált fel joggal Marx a Kommunista Kiáltványban: „A proletárnak nincs hazája.”

Boročov ragyogó értekezésben vizsgálja meg azt a kérdést, hogy egy nemzet egységén belül a különböző társadalmi osztályoknál és így a proletáriátusnál is, mit jelent a nemzeti eszme.

A nagybirtokos osztály, miután a feudáliszmus uralma megszűnt, átpártolt a kifejlődő kapitalizmushoz és politikai hatalmának csökkenését úgy próbálta ellensúlyozni, hogy szélsőséges sovíniszta nacionalizmus hangoztatásával az állami élet fontos részévé akarta tenni magát. Sokszor, különösen elmaradottabb országokban, a nacionalizmust magának az állameszmének akarja kijátszani és ezzel megpróbálja visszaszerezni régi hatalmát, mintegy osztályon fölülvé és az államhatalom egy részévé téve magát. Ennek a nacionalizmusnak egyik jellegzetessége a hagyományok őrzése és tisztelete. Egészen úgy tűnik, mintha a nemzeti

eszme lényege a hagyományok őrzése, a szélsőséges konzervatívizmus és az uralkodó állapotok minden áron való fenntartása volna.

A nagy burzsoázia nacionalizmusa ezzel szemben egészen más, ez az osztály nem ismer hagyományokat és mindig szűkek részére az ország határai. A nagylőke fogyasztókra, vagyis a világpiacra vágyik. A nacionalizmus, részére területi hódítást és gyarmatosítást jelent. Az ország belső ügyei, a nemzeti szellem és kultúra kérdései nem igen érdeklik. Mégis szüksége van politikai hatalomra, mely által egy bizonyos territóriumon, — országának területén uralkodhat. A nagylőke számára a haza csak lámaszpontot jelent, azt az ugródeszkát, ahonnan a világot meghódíthatja.

A középosztály és a kispolgárság számára a földterület jelent; a fogyasztó piacot, a piac határai összeesnek a nemzeti nyelv határaival is, ebből következik, hogy ennek a polgári csoportnak életforrása a nemzeti piac talajából fakad. Ezt az osztályt rémületbe ejtik a társadalmi megrázkódtatások. A rend az istenük és forradalomtól rettegnek. Görcsösen ragaszkodnak kicsiny tulajdonukhoz és készek minden fennálló rendet kiszolgálni. Nagyon elkeseredett emberek, mint mindenki, aki a szegénység küszöbén áll. Ilyen körülmények között természetesen, hogy minden nacionalista előítélet jó termőtalajba hull náluk. Olyan osztályba tartoznak, melynek tagjai állandó versenyben élnek egymással, osztályérdekeik nem találkoznak és ezért hiányzik osztályöntudatuk is. Ezért annál jobban túlteng bennük a nemzeti önjudat.

Borocho itt felveti a kérdést, jelent-e valamilyen nemzeti eszme a proletáriátus részére, vannak-e nemzeti érdekeik és azt mondja, nem követhetjük azt az általánosán elterjedt hiedelmet, hogy a proletáriátusnak semmi kapcsolata nincs a nemzeti javakhoz és ezért nincs benne nemzeti érzés és nincsenek nemzeti érdekei.

Egyetlen osztály sem állhat kívül a társadalom termelő feltételein és ezeknek a feltételeknek az állapota fontos érték a proletáriátus számára is. A haza fogalma a nagybirtokos számára földtulajdont és politikai hatalmat, a nagylőkének ugródeszkát a világpiac meghódításához, a középosztálynak pedig piacot jelent. És amint a nemzeti tulajdon fentebb említett védőformái a megfelelő osztályok számára jelentősek, épp úgy értékes a territórium a proletáriátus számára is, mert ez munkahelyének az alapja. A munkás a nemzetiségi kérdéssel a munkahelyén keresztül jut érintkezésbe. Mennél gyengébb azonban a pozíciója ezen a helyen, annál alkalmatlanabb a talaj az ő számára. Ameddig a munkásnak nincs munkahelye, semmiféle harcot nem tud folytatni, éppen ezért közvetlen érdeke, hogy munkahelyét megvédje.

Szabad nemzeteknél a nacionalizmus kérdése rendszerint nyugvó állapotban van és a munkás elsörendű problémája az osztályharc. Elnyomott népek nacionalizmusa azonban egészen más. Termelő életük és termelési feltételeik abnormálisak. Hiányzik a politikai szabadság, az önállóság, a nyelv szabadsága és a kulturális fejlődés lehetősége. Az ilyen abnormális feltételek oda vezetnek, hogy a nemzet tagjai között érdekközösség támad. A külső nyomás közeledésében letompulnak az osztályellentétek és a nemzeti szolidaritás egyre nagyobb. A nemzeti kérdés valamely elnyomott nép esetében messze túlnő normális jelentőségén és az elnyomott nemzet minden tagja érdekelt fél lesz a nemzeti önrendelkezés jogának a kérdésében.

Nem hiába állapítja meg Engels, hogy: „a proletáriátus nemzetközi mozgalma nem is lehetséges másként, mint önálló nemzetek között. Míg tehát Lengyelország felosztva és leigázva marad, nem fejlődhetik ki az országban magában erős szocialista mozgalom. Minden lengyel paraszt és munkás, aki eltompultságában ráébredt az általános érdekű dolgokra, először is a nemzeti elnyomás tényébe ütközik. Ennek megszüntetése minden egészséges és szabad fejlődésnek előfeltétele. Nekem tehát az a véleményem, hogy van két nemzet Európában, melynek nemcsak joga, hanem egyenesen kötelessége, hogy nemzeti legyen, mielőtt nemzetközivé lenne: ezek az írek és a lengyelek. Ők a legjobban úgy nemzetközies, ha nacionalisták.“

Borochof mindezek után megállapítja: ahhoz, hogy a zsidóság szerle a világon megszabaduljon az elnyomás alól, melyben él, csak a nemzeti egység és a szabadság megteremtése által júlhat. Ahhoz, hogy meg tudja szüntetni a nagy zsidó tömegek gyökértelenségét és függőségét, szükség van a zsidó nép területi koncentrációjára és kolonizálására egy olyan területen, ahol a gazdasági élet és a termelés fejletlen stádiumban van. A zsidóság tömeges vándorlásai során azért nem tudott sehol sem elhelyezkedni, mert a főbb termelési ágak, melyek a természettel vannak összefüggésben, már mindenütt mások kezében voltak és így a zsidóságnak minden ország termelésében csak alárendelt szerep jutott.

Mindezek a megállapítások azt a konzekvenciát vonják maguk után, hogy a zsidókérdés megoldása: a zsidó nemzeti lét újjáteremtése Palesztinában. Borochof ismeri a zsidóság érzelmeit Palesztina iránt, de mint realista, azt mondja, hogy Palesztina nemcsak azért alkalmas zsidó kolonizációra, mert évezredek emlékeivel van összekötve, hanem azért is, mert oly ország, ahol a termelés a legkezdetelegesebb stádiumban van és az odavándorló zsidóság szabadon, minden korlátozástól mentesen tudja kiépíteni gazdasági életének alapjait. Az önálló zsidó gazdaság, a héber nyelv és kultúra ki fogják alakítani a zsidó nemzeti

államot és csak akkor, miután ez az állam megszületett, küzdhet a zsidó nép a szocializmusért

Borochov leírásában, melyben vizsgálat alá vette a nemzeti kérdést szocialista szempontból és folyományaképpen a zsidókérdést is, az a rendkívül jelentősége, hogy összekötő kapocs a korai és a haladottabb szocialista leírások között. Általános szempontból Borochov az első, aki helyesen értelmezte a marxi materialista elveket — a nemzetiségi kérdést illetően. A mai Szovjet-Oroszország, mely Lenin és Sztálin tanain épült, igazolja Borochov álláspontját a nemzetiségi kérdésben. Szükség van nemzeti kultúrára, lehet elhalárolni egymástól népeket, ha ugyanakkor biztosítani tudjuk a fejlődést és az együttműködést, a harc és a versengés helyett. A szocializmus megvalósításának problémáira nem abban áll, hogy az embereket kiszakítsuk nemzeti gyökereikből és nemzetközivé tesszük őket hanem abban, hogy a munkaeszközöket magántulajdon helyett köztulajdonba adjuk és ezáltal a termelést az össznépesség javára irányítjuk.

Zsidó vonatkozásokban Borochov tételeinek jelentősége még ennél is sokkal nagyobb. A múlt század utolsó évtizedeiben, amikor az oroszországi zsidó proletáriátus körében a szocialista szervezkedés megindult, a zsidó szocialisták pártja, a „Bund“ azt állította, hogy szocialisták számára nem lehetséges a cionizmus, mert az reakciós nemzeti mozgalom és a zsidó proletáriátus ehhez nem csatlakozhat. Ezzel a váddal azóta különböző oldalakon találkozunk és a vádnak lényege az, hogy zsidó munkásosztályt és a proletarializálódó kispolgárságot ezzel akarják ellátortólítani a cionizmustól.

Annál súlyosabb volt ez a vád, mert időközben bebizonyosodott, hogy Palesztina felépítése nem lett volna elképzelhető haladó gondolkodású, jól megszervezett zsidó munkásság nélkül.

Ma már elültek mindezek a viták, hiszen az egész világ elismerte a zsidó nép jogát egy önálló nemzeti államhoz és a világ összes népei között legelőször a szocialista, vagy népi demokrácia rendszerén felépült államok.

Borochov tanainak nagy konstruktív jelentősége azonban abban mutatkozik meg ma is, hogy 40 évvel ezelőtt megnyitotta a szocialista cionizmus útját. Az ő ideológiája vetette meg az alapját annak a szocialista cionista mozgalomnak, melynek halucái megkezdték az ország építését, melynek harcosai ma a függelenségükért harcolnak és amely mozgalom vezetői ma egyúttal az új zsidó állam vezetői is.

A cél, amit Borochov és Herzl 50 év előtt az eljövendő zsidó generációk elé tűztek: a Zsidó Állam — megvalósult. Mindabból, amit Borochov tanaiból eddig ismerteltünk, világossá válik, hogy most követ-

kezik be az általa felvázolt második periódus. A harc a nemzeti állomon belül, annak szociális formájáért.

Amióta Borochoვ tételét felállította, 50 év telt el és ez alatt az 50 év alatt a kapitalista társadalom óriási változásokon ment át. A két világháború és az egész világ két részre való szakadása megmutatják a kapitalista társadalom hanyatlásának útját. — Újabb szabadságharcok előtt állunk az egész világon Ezeket a szabadságharcokat a munkásosztály fogja már vívni, s ezek a harcok magukkal fogják hozni a világ gazdasági és társadalmi átalakulását.

Nem is lehet ez másként, a technika és a tudomány olyan óriási lépésekkel haladt előre az elmúlt 25 év alatt, hogy a jelenlegi társadalmi és gazdasági rend már túl szűk keret a részére.

A zsidó nép nemzeti önállóságának kezdetén, ez előtt a periódus előtt találja magát. Talán segíteni fog nekünk abban, hogy ezt az átalakulást helyesen hajtsuk végre, hogy azok, akik ma az ország ügyeit intézik, a párt, mely az ország vezető pártja, az Ichud Mapaj, a borochovi szocializmus szellemében gondolkodik és cselekszik.

Izrael államában könnyebb lesz ez az átalakulás, mint másutt. Nem lesznek olyan heves harcok osztály és osztály között, hiszen ahogy Borochoვ megmondotta, a zsidó nép olyan országban kell, kezdje állami életét, ahol a termelés primitív fokon áll. Ennek eredményeként Palesztinában kezdetől fogva szocialista társadalom épül.

Nem kell harcolnunk a földbirtokok kisajátításáért, hiszen az ország földje már nemzeti tulajdonban van. A földművelés a kibucok és kvucák által jórészt kollektivizálva van. Az iparban a Histadrutnak, a palesztinai zsidó munkásság szakszervezetének a szerepe óriási. Palesztina iparának 35—40%-a a zsidó munkás tulajdona.

Mindezek a tények biztosítják, hogy az ország a jövőben is a szocializmus megvalósítása felé fog haladni. Harcunk ezért az irányzatért ma sokkal fontosabb, mint valaha. Izrael állama óriási bevándorlási hullám befogadása előtt áll, mely 15 év alatt meg fogja háromszorozni az ország zsidó lakosságát. Ezt az óriási kolonizációs művet csak fegyelmet és irányított szocialista tervgazdaság kollektív erőfeszítésével valósíthatjuk meg. S hogy erre alkalmasak legyünk, szükséges, hogy éljen bennünk Borochoვ elhatározott szocializmusa és odaadó cionizmusa.

Kiadja: Haovéd Szocialista Cionista Mozgalom, Budapest, Teleki Pál-u. 8.
Felelős kiadó: Weinberger Artúr.